

DE GESCHIEDENIS VAN HET HUIS "OP G'N TREGES" IN DE IRMSTRAAT EN ZIJN BEWONERS

"Hij die niet weet waar hij vandaan komt, weet ook niet waar hij naar toe gaat"

door H. van Wersch

In DE BONGARD jrg. 12 no. 2 heeft onze penningmeester, dhr. M. Horbach een uiteenzetting en verklaring gegeven voor de naam "Irmstraat".

Naar aanleiding daarvan volgt hierbij een artikel over het waarschijnlijk oudste gebouw van deze straat. Komend vanaf de kerk richting Eijs is het 't laatste huis aan de linkerkant, nr. 88. Het is opgetrokken uit Kunradersteen met houten cementboogkozijnen. Om naar binnen te kunnen gaan moeten we ongeveer 6 trappen bestijgen, vandaar de naam "Op g'n Treges". Boven de tweedelige ingangdeur is een sluitsteen aangebracht met het jaartal 1797 en de letters T(heo) V(an) W(ersch) en M(aria) E(lisabeth) L(intjens).

Deze Theodoor van Wersch was de grootvader van mijn grootvader (genealogisch gezegd: mijn betovergrootvader).

Zijn ouders Joannes van Wersch, geboren 18 januari 1700 in Eijs, en Johanna Catharina Brouwers, geboren 20 augustus 1712 in Simplveld, waren op 18 mei 1741 in Simplveld getrouwd en woonden aanvankelijk op een boerderij op de Molsberg. In 1749 verhuisden zij als halfwin naar de hoeve "Hoog Anstel" in Kerkrade. Zij hadden toen vier kinderen.

Op 30 maart 1750 werd in Kerkrade hun zoon Theodorus geboren. Daarna kwamen er nog drie kinderen.

In 1767 - zij hadden toen drie maal zes jaar (de pachttermijn) in Kerkrade gewoond - werd in Simplveld de boerderij gekocht van hun schoonzuster Mechtilde Brouwers, de weduwe van Bart Horbach. Het was het voorlaatste huis in de Irmstraat aan de rechterkant (nu nummer 61) tussen de boerderijen van Kleijnen (Sluijsmans) en Bleijlevens. Het gezin telde toen inmiddels acht kinderen.

Voot het huis met hof, stallen en schuren betaalde Jan van Wersch aan zijn schoonzuster 500 pattacon tegen een koers van 12 Akense gulden per pattacon. Voor de daarbij behorende landerijen, ongeveer 21 morgen nog eens 950 pattacon. Dus voor het geheel 1450 pattacon of 17.400 mark.

Voor de financiering hiervan sloot hij bij notaris Uhlings in Aken een hypotheek af, groot 1400 pattacon en stelde als onderpand bovengenoemde goederen en verder nog het huis met de landerijen op de Molsberg

Op 30 november 1821 werd deze hypotheek door Theodoor en Peter van Wersch namens alle kinderen van Jan van Wersch en Anna Catharina Brouwers afgelost.

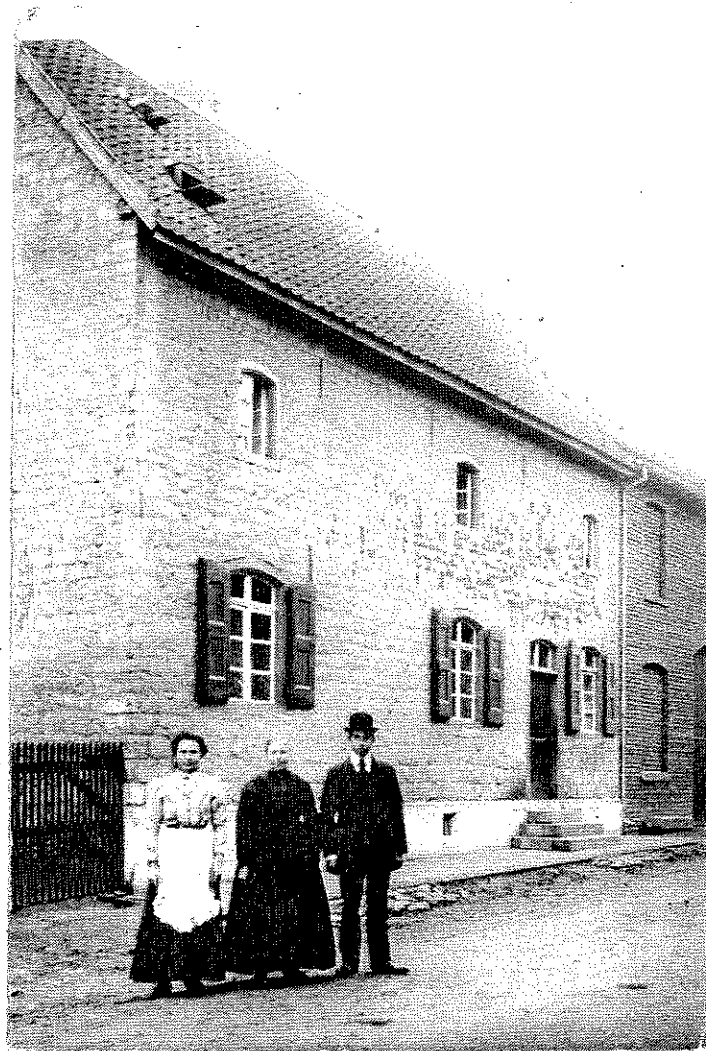
De oudste zoon Joannes Lambertus, die in Simplveld geboren was, bleef als nieuwe pachter op de boerderij "Hoog Anstel" wonen. In de Franse tijd werd hij tot "maire" (burgemeester) in Kerkrade benoemd.

In 1777 overleed Jan van Wersch en in 1779 Johanna Catharina Brouwers. Waarschijnlijk tengevolge van dysenterie, een besmettelijke ziekte die toentertijd in Simplveld veel slachtoffers eiste. Van hun acht kinderen waren er inmiddels drie op jeugdige leeftijd overleden.

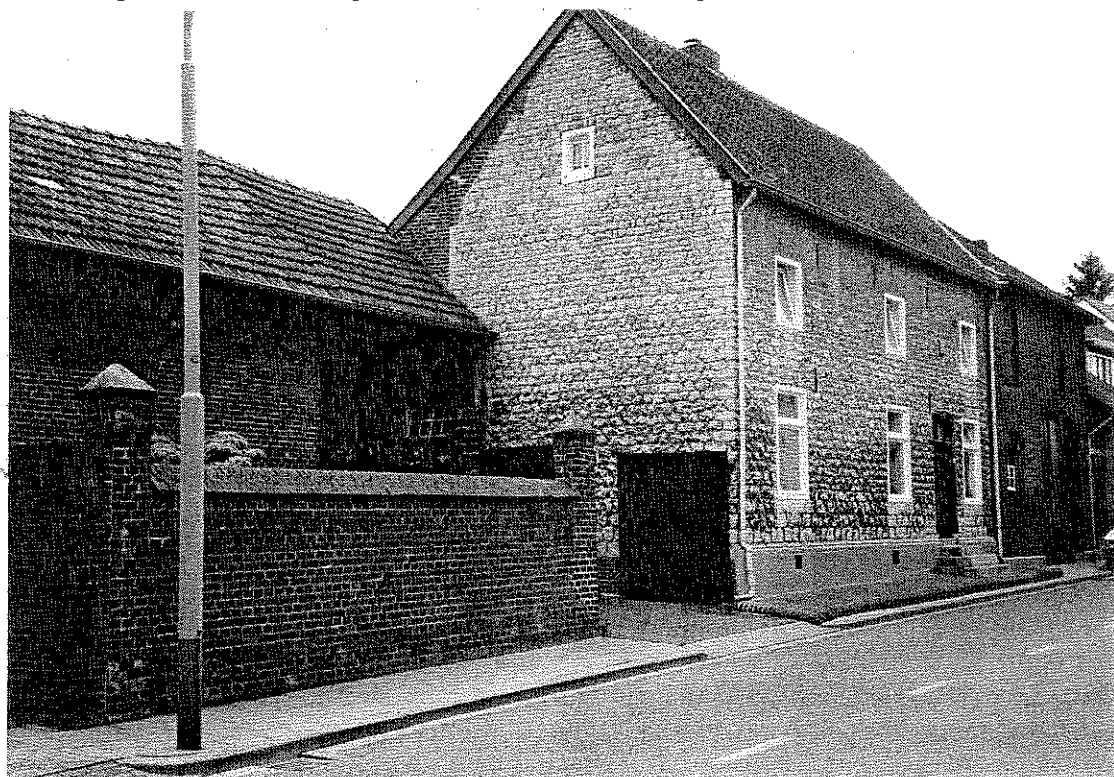
Theodorus van Wersch die in 1779 gehuwd was nam met zijn broers Stephanus (geboren in 1747) en Petrus (geboren in 1752) het boerenbedrijf over. We leven in een patriarchaal tijdperk. In 1782 gaat Petrus van Wersch trouwen met Maria Bisschops. We hebben dan twee huishoudens op het bedrijf. Alles gaat echter in pais en vree verder.

Dat blijkt uit het volgende:

In 1784 verkoopt Lambertus (de oudste) die in Kerkrade woonde zijn erfdeel aan de drie

*Boven: Het huis "op gen Treppes" rond 1920. Op de voorgrond vlnr. : Maria Elisabeth Schultheis, moeder Maria Catharina Horbach-Knols en Johan Hendrik (Harie) Horbach.
Onder: Hetzelfde huis anno 2000. (foto: M. van der Smissen-Vleugels)*

broers samen voor 600 pattacon. Een groot bedrag in die tijd. Als er een haar in de boter zou zijn geweest was dit zeker niet gebeurd. De jongste broer, Philippus, die in 1754 in Kerkrade ter wereld kwam, was ingetreden bij de Paters Conventuelen. (zie bidprentje nr. 1)

Over hem is door ons lid wijlen Leo van Wersch een boek geschreven. In de bibliotheek van "De Bongard" is een exemplaar aanwezig en door belangstellenden in te zien.

De toestand in Europa was toen zeer onrustig. In 1789 brak in Frankrijk de Revolutie uit, die al gauw heel Europa in vuur en vlam zou zetten.

In 1794 vielen de Franse troepen ons land binnen en een jaar later, op 1 oktober 1795 werden we bij Frankrijk ingelijfd en golden hier dus ook de Franse wetten.

Een geweldige ommekeer op ieder terrein vond plaats, onder andere geen standen meer; voor de wet was iedere burger gelijk. Dezelfde rechten en plichten voor iedereen.

De Schepenbank Simpelveld werd opgeheven om plaats te maken voor een gemeente met een gemeenteraad waarvan de leden door de burgers gekozen werden.

Het was een turbulente tijd

Op de boerderij van Wersch in de Irmstraat met twee huishoudens en enkele knechten en meiden waren in de loop der jaren meerdere kinderen geboren, zodat naar meer ruimte omgekeken moest worden.

In 1797 besloot het gezin Theodoor van Wersch-Lintjens daarom aan de overzijde van de boerderij een nieuwe woning te bouwen. Het werd een voor die tijd prachtig huis, uit Kunradersteen opgetrokken die in Simpelveld gedolven werd

Het echtpaar had drie opgroeiende kinderen, namelijk Stephanus (geboren in 1780), Anna Catharina (geboren in 1784) en de jongste zoon Pieter Joseph (geboren in 1790).

In 1798 werd Theodoor van Wersch aangesteld tot "*agent municipal*". Onder het *Consulaat* (1799-1804) werd hij tot "*maire*" of burgemeester benoemd. (zie afb.)

Theodoor werd ook "*officier de l'État Civil*", dat wil zeggen ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze was belast met het opnemen van de burgerlijke gegevens als geboorte, huwelijk en overlijden van de inwoners van Simpelveld.

Ook moest hij een lijst opmaken van de jonge mannen die voor militaire dienst in aanmerking kwamen. Napoleon had immers de *conscription* (dienstplicht) ingevoerd omdat hij veel soldaten nodig had.

Het huis "op g'n Treppes", waar al deze gegevens bewaard werden, was dus eigenlijk ons eerste gemeentehuis.

Ofschoon we over Theodoor van Wersch slechts officiële gegevens ter beschikking hebben, die voor het grootste deel in het archief van de gemeente berusten, kunnen we ons toch enigszins een beeld van hem vormen.

Toen hij tot burgemeester werd benoemd telde Simpelveld ongeveer 800 inwoners. Daar wij bij Frankrijk ingelijfd waren werd Frans de officiële taal. Deze moest hij dan ook enigermate beheersen. Veel decreten en andere bekendmakingen werden ook dikwijls in het Duits gesteld, wat trouwens ook de omgangstaal was.

Verder moest hij zowel met de Franse overheid als ook met de inwoners van ons dorp goed kunnen opschieten als hij zijn taak naar behoren wilde vervullen. Want het waren moeilijke tijden.

Iedere week moest hij naar de kantonale vergadering die in Rolduc gehouden werd. Het kanton Rolduc omvatte de volgende plaatsen: Rode - Simpelveld - Bocholtz - Kerkrade - Merkstein - Alsdorf - Roerdorf - Wels - Rimburg - Ubach - Ubach over Worms (Waubach) en Eygelshoven.

In elk kanton werd een "*Conseil Municipal*" (gemeenteraad) geïnstalleerd die uit tien leden bestond.

Voor Bocholtz was J.L. Daniels (pachter op de Bongard) in deze raad. Voor Simpelveld Theodorus van Wersch en voor Kerkrade onder andere Lambertus van Wersch.

Deze wekelijkse vergadering in Rolduc (de kantonale hoofdplaats) was nodig voor het

DÉPARTEMENT

DE LA
Meuse-Inférieure.

3ème BUREAU.

NOMINATIONS.

N.º 323, R. 1.
Préfecture.

N.B. On est invité de
rappeler en marge de la
réponse le numéro ci-dessus.

Liberté

Egalité.

Maestricht, le 29 Pluvial 8ème année de la République
Française, une et indivisible.

Le Préfet du Département de la Meuse-
Inférieure,

Au Citoyen Theodore Vanwersch agent
Municipal

Je vous prévins, Citoyen, qu'en vertu de l'article XX de la
Loi du 28 Pluviose dernier, je viens de vous nommer aux
fonctions de *Maire* dans la Commune
du *Singelvelt*

La présente vous tiendra lieu de Commission.

D'après les témoignages avantageux que j'ai eu sur votre compte,
je ne doute point que vous ne remplissiez avec zèle et activité
les fonctions importantes auxquelles vous êtes appelé.

Vous entrerez sur-le-champ en fonction, et vous voudrez
bien m'acuser réception de ma lettre.

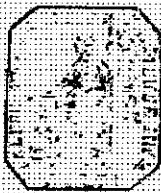
Je vous salue,

J. H. Fournier

Par le Préfet,

Le Secrétaire provisoire,

J. H. Fournier

Burgemeestersbenoeming van Johannes Theodorus van Wersch
(1798 - 1813)

Jesus, Maria, Joseph,
Franziskus, Martinus.

† † †

Ehrwürdige Priester! Fromme Christen! Erinnert euch am Altare, und in eucum Gebete des Hochwürdigen, und Gelehrten Herrn, **Philippus von Wersch.**

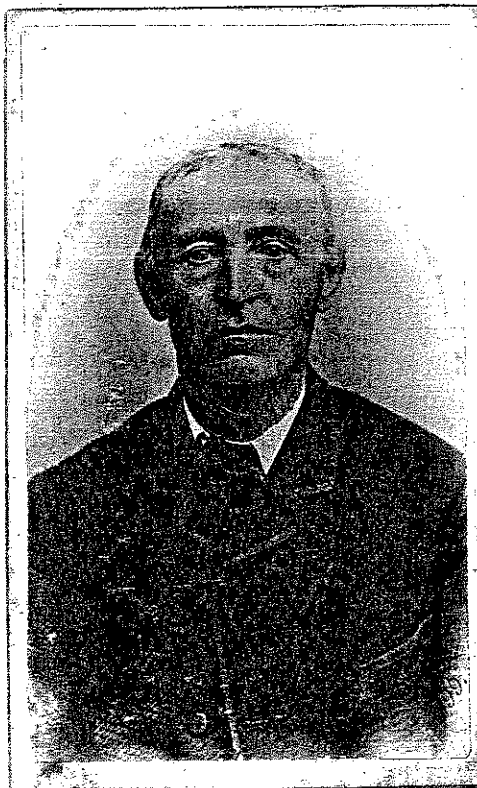
Er war geboren zu Kirchath 1754 den 28. November. Nach abgemachten ersten Studierjahren trat er in den Orden des h. Franziskus der Minderbrüder Conventualen; darin zum Priester geweiht, bekleidete er mehrere Stellen, ward endlich Vorsteher der Klöster zu Duisburg und Einnich. Nach Aufhebung der Klöster ward er zur Seelsorge 1806 berufen. Als Kloster-Oberer, wie als Pfarrer erwarb er sich die Zuneigung seiner untergebenen Mitbrüder und Pfarrkinder, und die Hochachtung aller Jener, die ihn kannten. Mit den Heilmitteln der Religion versehen, starb er den 1. Januar 1822, an der Brust-Wassersucht, ganz sanft und ruhig, wie er gelebt hatte.

Die Pfarre hat Ursache zu trauern: die verliert an ihm einen wahren Jugendfreund, Wohltäter der Armen, denen er im Stillen ohne Prunk Gutes that, und einen eifrigen und unermüdeten Seelenhirten.

Bitten wir den Allerhöchsten, daß er den Abgang der alten Priester durch junge mit gleichem Geiste besetzt erzeuge, und den Verbliebenen in die Gesellschaft seiner heiligen Priester aufnehmen wolle, damit er ruhe im seligen ewigen Frieden.

Köln, gedruckt bei J. G. Schmitz.

Bidprentje nr. 1

Bidprentje nr. 2

Jesus! † Maria! † Joseph! † Remigius!
Denen, die Gott lieben, dient Alles zum Besten.
(Rom. 8, 10.)

Zum frommen Andenken
an den wohlachtbaren Herrn

Joh. Heinrich Horbach,
Gemeinde-Ausschuss von Simpelveld,

welcher zu Bocholtz geboren den 27. September 1818, verheiratet den 11. Febr. 1844 mit **Anna Catharina Hubertina Van de Weyer**, am 26. August 1905, morgens 7 Uhr, versehen mit den heil. Sterbesacramenten, gottselig im Herrn entschlafen ist, 5 Kinder hinterlassend und die ihm bereits im Alter von 87 Jahren vorangegangen sind.

Er war seiner Gattin ein besorgter Gatte und seinen Kindern ein liebevoller Vater. Die langwierigen Leiden seiner Krankheit erbrug er mit christlicher Geduld. Wir dürfen daher hoffen, dass der Allbarmherzige ihm ein gnädiger Richter sein wird.

Eine Ehrenkrone sind die hohen Jahre, die auf dem Wege der Gerechtigkeit gefunden werden. (Spr. 16, 31.)

Mein Jesus, Barmherzigkeit! (100 Tage Ablass.)
Süßes Herz Jesu, sei meine Liebe! (300 Tage Ablass.)
Süßes Herz Mariä, sei meine Rettung! (300 Tage Abl.)

Penners & Co., Heerten.

Bidprentje nr. 3

Jesus! † Maria! Joseph! † Remigius!

«Es ist ein heiliger und heilsamer Gedanke für die Verstorbenen zu beten, damit sie von ihren Sünden erlöst werden.»
(II. Mach. II. 46.)

†

Christliches Andenken
an den wohlachtbaren Herrn

Joh. Stephan Hub. Van Wersch,
welcher in der vierten Morgenstunde am 17. October 1904, nach andächtigen Empfang der hl. Sterbesacramenten und Gewinnung des Jubiläumsablasses im Herrn entschlief.

Der Verstorbene wurde geboren zu Simpelveld am 23. Dec. 1825, war in erster Ehe verbunden mit ANNA MARIA FRANSSON und in zweiter mit ANNA ELIS. HORSMANS, welche mit 18 Kindern gesegnet wurde, wovon elf mit sieben Schwiegersöhnen und Töchter und 28 Enkeln den Verlust des guten Vaters betrauern.

Sie empfehlen seine Seele der christlichen Fürbitte, besonders derjenigen, denen er gerne in Noth und Unglück hilfreiche Hand bot, damit sie bald eingehe in die ewige Ruhe.

Mein Jesus barmherzigkeit!
(100 T. Abl.)
Süße Herzen Jesu und Mariä seid meine Zuflucht!
(300 T. Abl.)

Penners & Co., Heerten.

noodzakelijk overleg met het kantonale bestuur.

In het jaar 1799 (jaar 8 van de nieuwe Franse kalender) waren er 45 vergaderingen geweest. Voor het bezoeken van deze vergaderingen werd een bepaald bedrag uitgekeerd voor de gemaakte onkosten.

Veel verdienen met het burgemeestersbaantje was er niet bij. Het salaris bedroeg - schrik niet - 60 francs (\pm f 30,-) voor het hele jaar. Op het geld van de declaraties moest hij vaak lang wachten en zelfs verzoekschriften indienen om het te krijgen.

In 1804 - bij de kroning van Napoleon tot Keizer van Frankrijk - waren naast Theo van Wersch onder andere pastoor Aug. Sougnez, Jan W. Houben (wethouder), Johan Peter Berger en Egid van de Weijer van de St. Nicolaasstraat lid van de gemeenteraad.

In 1806 overleed "op g'n Treppes" Maria Elisabeth van Wersch-Lintjens. De enige dochter Anna Catharina moest toen de huishouding verder voeren.

De jongste zoon van de "maire", Pieter Joseph (mijn overgrootvader) moest door de conscriptie gedwongen zijn dienstplicht vervullen. In 1809 is hij daarvoor opgeroepen. Hij heeft de veldtocht naar Spanje en later, in 1812, naar Rusland meegemaakt.

In 1813 keerde hij als een der weinigen naar de huiselijke haard in Simpelveld terug.

Ook over deze Pieter Joseph heeft Leo van Wersch z.g. een boek geschreven waarin zijn lotgevallen beschreven worden. Zijn sjako (militair hoofddeksel) en sabel bevinden zich nog in familiebezit.

In de bibliotheek van De Bongard bevindt zich ook een exemplaar over het reilen en zeilen van deze Pieter Joseph van Wersch.

In 1811 ging Stephanus, de oudste zoon van Theo van Wersch trouwen. Tegenover de kerk had hij een woning gekocht (het zogenaamde "kostershuis") en ging daar wonen. Tot 1813 is Theodoor van Wersch burgemeester gebleven. Van 1813 tot 1817 was J. Daniels (pachter van de Bongard) burgemeester.

Deze werd opgevolgd door Werner Brand van de Bulkumshof die tot 1875, d.w.z. 58 jaar lang burgemeester van Simpelveld was.

In 1816 trouwde Anna Catharina, de dochter van Theodoor van Wersch, met Andreas Horbach. Ze bleven voorlopig in het huis "op g'n Treppes" wonen. Hier werd ook hun eerste kind Adolf Theodorus geboren.

In 1818 vertrok het jonge paar Horbach-van Wersch naar hun boerderij "op de Vier Morgen" in Bocholtz waar de andere 6 kinderen werden geboren.

Theodoor van Wersch blijft met zijn zoon Pieter Joseph, die intussen hersteld is van de ontberingen die hij onder Napoleon geleden heeft, op de boerderij in de Irmstraat wonen.

In 1822 ging Pieter Joseph trouwen met Maria Sibilla Catharina Hubertina Cornely. Ze was afkomstig uit het naburige Horbach. Uit dit huwelijk werden er "op g'n Treppes" 3 kinderen geboren, namelijk één meisje en twee jongens.

Maria Hubertina kwam op 23 maart 1823 ter wereld. Johannes Stephanus Hubertus - mijn grootvader (bidprentje nr. 2) - meldt zich op 23 december 1825 aan en Johannes Joseph Hubertus arriveert op 28 september 1828.

Twee maanden eerder, op 29 juli 1828, overlijdt de bouwheer van het huis "op g'n Treppes" oud-burgemeester Theodoor van Wersch op 78-jarige leeftijd. Het gezin van Wersch-Cornely woont dus nu alleen "op g'n Treppes". Zij vormen de tweede generatie.

Een jaar na de dood van vader Theodoor overlijdt in 1829 de vrouw des huizes. Zij is eerst 29 jaar oud. Pieter Joseph, nog geen veertig jaar oud zit dan als weduwnaar met drie kleine kinderen alleen op de boerderij. Hoe hij dat heeft moeten verwerken blijft een raadsel. Maar dat was nog niet alles. In 1832 sterft op vierjarige leeftijd zijn jongste zoon Johannes Joseph Hubertus.

Pieter Joseph is niet meer hertrouwd. Een halfzuster van zijn overleden vrouw voerde voorlopig het huishouden "op g'n Treppes" en verzorgde de twee kinderen.

De jaren tussen 1830 en 1839 stonden in het teken van de scheiding tussen Nederland en België.

De Limburgers voelden zich natuurlijk meer aangetrokken en ook meer op hun gemak bij hun Belgische burens dan bij de protestantse noord-Nederlanders.

De teleurstelling was dan ook groot toen bij het verdrag van Londen in 1839 over de hoofden van de Limburgers heen besloten werd dat onze provincie in tweeën gesplitst zou worden met de Maas als grens en dat het oostelijk gedeelte, dus wij, bij Nederland gevoegd zou worden.

Met de belangen en gevoelens van de inwoners werd in die dagen (en ook vandaag vaak) totaal geen rekening gehouden. Het is dan ook begrijpelijk dat de nationale trots om Nederlander te zijn heel lang op een laag pitje heeft gestaan.

Of de politiek Pieter Joseph erg geïnteresseerd heeft betwijfel ik. Door zijn ervaringen en belevenissen opgedaan in de tijd dat hij in het leger van Napoleon door Europa trok, zal hij daarover wel anders gedacht hebben.

Hij had bovendien ook heel andere zorgen.

De opvoeding en verzorging van zijn twee kleine kinderen en het werk op de boerderij vroegen al zijn aandacht. Het was vanzelfsprekend dat zoon Hubert, als enige zoon van een landbouwer, ook boer zou worden.

In 1844 was deze negentien jaar oud en moest hij gekeurd worden voor de militaire dienst. Dat gebeurde in Maastricht. Hij werd goedgekeurd maar had zich echter vrijgeloot en hoefde dus niet in dienst te gaan.

Na enkele jaren nam de dochter des huizes, Maria Hubertina, de huishouding van haar tante over. Dit zou echter niet lang duren. Zij had kennis aan Paul Joseph Franssen, een jonge energieke landbouwer uit het gehucht "de Beitel"

In 1848 wordt getrouwd en ze gaan dan wonen op een boerderij in "Frohnrath" ("Vroender") bij Richterich. Pieter Joseph had deze boerderij via de familie van zijn overleden vrouw, Maria Sibilla Cornely geërfd. Pieter Joseph, en waarschijnlijk ook zoon Hubert zijn meegegaan naar deze boerderij.

Wie kwam toen "op g'n Trepjes" wonen? In het voorgaande hebben we gezien dat de zuster van Pieter Joseph die met Andreas Horbach gehuwd was na haar eerste kind, dat in Simpelveld geboren was ("op g'n Trepjes") naar Bocholtz op "de Vier Morgen" verhuisd was, waar de andere kinderen geboren zijn.

Eén van deze, namelijk Joannes Henricus Horbach, (bidprentje nr. 3) die op 29 september 1818 in Bocholtz geboren was en op 10 februari 1844 met Maria Catharina Hubertina van de Weijer uit Simpelveld gehuwd was, woonde tot 1848 in Bocholtz (Broek). Hier waren ook hun eerste twee kinderen ter wereld gekomen. Daarna zijn zij naar de leegstaande boerderij "op g'n Trepjes" verhuisd en hebben daar dan van 1848 tot 1854 gehuisd.

In deze zes jaar zijn hun vier volgende kinderen geboren. Zij vormden dus de derde generatie "op g'n Trepjes".

Voor Hubert van Wersch (mijn grootvader) zijn de jaren 1848-1854 van ingrijpende betekenis geweest. Zoals we reeds lazen was hij aanvankelijk met zijn vader Pieter Joseph meegegaan naar de boerderij in Frohnrath, waar het jonge paar Franssen-van Wersch hun intrek had genomen.

Lang zou Hubert niet blijven, want hij had toen al een tijdje verkering met Johanna Maria Franssen uit de Beitel, een jongere zus van zijn zwager.

Op 8 januari 1851 werd het huwelijk in de kerk van Simpelveld voltrokken. Zij gingen op de boerderij Franssen in de Beitel wonen. De bedoeling was dat ze later het hele bedrijf zouden overnemen.

Tien maanden na het huwelijk, op 20 oktober 1851 komt Hubert van Wersch in Heerlen aangifte doen van de geboorte van zijn zoon Pieter Joseph Hubert. De Beitel lag namelijk in de *gemeente* Heerlen en behoorde tot de *parochie* Simpelveld. Alles scheen verder goed te gaan op de boerderij.

Voor het jonge paar zou het nieuwe jaar 1852 echter heel triest beginnen. Op 1 januari 1852, nauwelijks 10 weken oud, overleed de kleine Pieter.

JESUS, MARIA, JOSEPH!

† † †

Selig, die in dem Herrn sterben.
Apoel 14: 13.

Zur frommen Rückerinnerung
an die
wohlachtbare Frau
Johanna Maria van Wersch,
geborne Franffen,

welche in dem Weffel in der Pfarre Sempelweid den 4. Januar 1852 Abends 9 Uhr, an den Folgen der Entbindung eines Söhnchens, gestärkt mit der heiligen Sakramenten, sanft und in den Willen ihres Schöpfers vollkommen ergehen, zum bessern Leben hinüber schlummerte.

Die Verbliebene erreichte ein Alter von 26 Jahren, wovon sie 11 Monate und 22 Tage in zureichend glücklicher Ehe mit **Stephan Hubert van Wersch** verlebte.

Ehrsam, eingezogen und ehebar war ihr Wandel, feil und thätig ihr Glaube, und unerfütterlich ihre Vertrauen in Gott. Dieses gewährt ihrem zukunftsgebenedeten Ehegatten, Eltern und Geschwistern Trost und die frohe Zuversicht, daß sie dort oben den Lohn werde erhalten haben, welchen Gott jenen verheißen hat, die ihn lieben. Jedoch wird ihre liebe Seele den ehrenwürdigen Priester im hochheiligen Weispfer, und allen frommen Gläubigen in ihren Gebete bestens empfehlet, damit sie desto gewisser

ruhe im Frieden.

Seelen, gedruckt bei M. Weyerhorst.

Bidprentje nr. 4

Jesus! Maria! Joseph! Remigius!

„Wandel und betet, denn ihr müßt nicht, zu welcher Stunde der Herr kommen wird.“ Matth. 24, 42.

✠

Zur frommen Andenken
an die wohlachtbare Frau
Anna Elisabeth Hubertina Van Wersch,
geb. Horsmans,

welche am 23. März 1878, gegen 11 Uhr Morgens, in der Pfarre Sempelweid, nach Empfang der h. Sterbesakramente, unter dem Gebete ihrer Angehörigen, an dem Folgen eines Hirn-
schlages, sanft und ruhig im Herrn entschlief.

Die Verbliebene wurde den 23. Februar 1853 in der Pfarre Klommen, auf dem Gute Cardebach, von recht christlichen Eltern geboren und erzogen, vermählte sich den 12. Nov. 1855 mit Johann Stephan Hubert Van Wersch und zeugte mit ihm 13 Kinder, von denen ihr 5 in die Ewigkeit vorauszugehen und noch 13, theils kranke, über den harten Verlust einer so liebevollen Mutter wehmüthig mit dem Vater an dem Sarge trauern. Als nach dem überlebenden Vater und den Kindern die Meinung als eine harte erklärten, so suchte sie doch erst darin, daß sie dereinst die gute Mutter wiedersehen werden und daß ihre selbige Eraner in Freude wird umarmet werden, die Niemand von ihnen nehmen kann. Mit Recht haben sie diese Hoffnung in ihre Seele gesetzt. War in der Dahingestohlenen eine treue Gattin, eine besorgte Mutter, eine fromme Frau in der gewissenhaftesten Ausübung ihrer Religions- und Standespflichten: Auf sie vertraute das Herz ihres Mannes, ihre Kinder waren ihr theurer als das Leben; deshalb opferte sie auch gerne dasselbe Gott auf, da es ihr das Leben kosten mußte, als sie vor 4 Tagen dem Sohne ein neues Pfund der Liebe geschenkt.

Die christlich-fromme Frau fürchtete nicht den Tod; denn ein frommer Glaube war der Leitfaden ihrer Lebensbahn gewesen. Alänge sie mit ihrem göttlichen Heilande, dessen hl. Namen sie in den letzten Stunden häufigst ausrief, in h. Liebe ewig vereinigt sein. — Da aber des kranken Schwachens grob und Gottes Gericht streng kund, so empfahlen die hinterblebenen ihre liebe Seele dem h. Messias der Priester und dem Gebete der Gläubigen, auf daß sie desto gewisser

ruhe im ewigen Frieden.

Die feierliche Beerdigung nebst Exequien finden Statt Donnerstag den 28. März, Morgens 9 Uhr, in der Pfarrkirche zu Sempelweid.

Bidprentje nr. 5

Jesus! Maria! Joseph! Lambertus!

† † †

Glücklich der Mensch, der den Herrn fürchtet. Ps. 3, 1

Zur frommen Rückerinnerung
an den wohlachtbaren
Peter Joseph Vanwersch.

Derselbe war geboren zu Sempelweid den 18. Mai 1790, trat den h. Ehestand an den 15. April 1822 mit Maria Steffia Catharina Corneli, mit der er sich so überaus glücklich sahste; die er aber zu seinem größten Schmerze den 20. September 1829 bereits durch den Tod verlor, nachdem er drei Kinder mit ihr gezeugt hatte; starb frühzeitig mit den h. Sterbesakramenten versehen, sanft und gottesgütlich, an wiederkehltm Schlage, zu Kulland, unter Kirchdach, den 2. Januar 1862, gegen Mittag, unter dem Gebete seiner lieben Angehörigen.

Die Gottseligkeit, die, wie der Apostel 1. Timoth. 4, 8, sagt: zu Allem nützlich ist, war die Grundlage all' seiner Thuns und Lassens; diese hatte er der Erziehung seiner frommen, christlichen Eltern zu danken, und wofür er denselben auch alle genug danken zu können glaubte. Ja, die Furcht des Herrn begleitete ihn auf allen seinen Wegen, sehr bis in die kühnsten, gefahrreichen Kriegesjahre unter Napoleon I. Und wie der Herr des Lebens durch seinen heiligen Arm, diesen ehrenreichen Sold, inmitten des Lebens durch seinen heiligen Arm, so bewachte er durch die Furcht Gottes, diesen überausen Schicksal des Glaubens, seine Seele.

Die Gottseligkeit war denn auch die Grundlage in seinem Ehestande, in der treuen Erfüllung seiner Berufspflichten, besonders in der Erziehung seiner Kinder, denen er dieselbe als das beste Erbe hinterließ.

Längere Zeit schon entsagte er allen Weltgeschäften, um in stiller Zurückgezogenheit ganz ungestört einzig und allein sich mit der Vorbereitung zum Uebertritte in die Ewigkeit zu beschäftigen.

Da nun, wie der Apostel 1. Timoth. 4, 8, hinzusetzt: Der Gottseligkeit die Verheißung des gegenwärtigen und zukünftigen Lebens gegeben ist: so hoffen wir, wird sie ihm bereits zur ewigen Glückseligkeit verhoffen haben. Inbegriffen wir doch, der unerschöpflichen Güte Gottes wegen, seine liebe Seele dem heil. Väter der Priester und dem frommen Gebete der Gläubigen, damit sie desto gewisser

zur ewigen Ruhe.

Bidprentje nr. 6

*De monumentale
tweedelige voordeur*

*Foto's:
M. van der Smissen-Vleugels*

De achterzijde van "Op gen Treppes"

Waarom? Was het de wiegendood? We weten het niet. De hele familie rouwde en leefde mee.

Op 2 januari 1852 gaat Hubert van Wersch naar de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in Heerlen om aangifte te doen van dit overlijden.

Hij zou echter nog zwaarder op de proef gesteld worden want drie dagen na het overlijden van zijn zoontje overleed zijn vrouw Johanna Maria van Wersch-Franssen. Was de dood van haar kind teveel voor haar geweest? (Bidprentje nr. 4)

Voor de jonge weduwnaar braken moeilijke tijden aan. Wat moest hij na de dood van zijn vrouw en zoon beginnen?

Op de boerderij in de Beitel kon hij niet blijven. Hij kon ook geen aanspraak maken op een eventuele erfenis want zijn zoon was drie dagen vóór zijn moeder gestorven. Naar Simpelveld "op g'n Trepjes" ging ook niet want daar woonde zijn neef Joh. Hendrik Horbach met zijn gezin.

De enige weg die overbleef was naar zijn zus en zwager in Frohnrath, waar ook nog zijn vader, Pieter Joseph van Wersch verbleef.

Men zegt wel eens "*Der Mensch denkt und Gott lenkt*". Het komt altijd anders uit als men denkt. Maar hoe vreselijk en cru het ook moge klinken, dit had *moeten* gebeuren. Want anders zouden deze regels niet geschreven zijn.....

Het leven moet echter verder gaan. Men zegt wel eens: "De tijd heeft alle wonden"

Enkele jaren na de dood van zijn vrouw leerde Hubert in Klimmen op hoeve "Kardenbeek" bij de familie Horsmans-Rhoen zijn nieuwe echtgenote kennen. Waar hij haar voor het eerst ontmoet heeft? We weten het niet. Misschien op de kermis of op een of ander feest in..... Bocholtz! Want haar moeder, Anna Catharina Hubertina Rhoen, gehuwd met Jan Matthias Horsmans kwam hier vandaan.

Haar grootvader, Henricus Rhoen, was er van 1831 tot 1843 burgemeester geweest. De familie Horsmans-Rhoen had trouwens van 1825 tot 1832 op de "Kruisbroedershof"

("Kruitsbreur") in Bocholtz gewoond. Het was eigendom van de familie Rhoen.

Kort en goed: Hubert van Wersch en Hubertina Horsmans (mijn grootouders) trouwden in 1855 in Klimmen en gingen na het vertrek van het gezin Horbach-van de Weijer "op g'n Trepjes" wonen. Daarmee werden zij de vierde generatie in deze woning. (Bidprentje nr. 5)

Zoals we reeds eerder schreven was het voor die tijd een prachtig bouwwerk; opgetrokken uit mergelbrokken die zowel in het Hulsveld als ook langs de "*Mertensgraaf*" worden aangetroffen.

In de kelder bevinden zich mooie gewelven. Deze ruimte zou erg geschikt zijn - en zal ook wel gebruikt zijn - om er bier te brouwen.

Op de benedenverdieping bevindt zich een "*alkoof*", die later verbouwd is tot een keuken- en een kamerkast. Waarschijnlijk de enige beddekoets die in Simpelveld nog aanwezig is.

De voordeur is in het midden gedeeld. In de zomer, vooral als het erg warm was, stond het bovenluik open, zodat er altijd koele lucht binnenstroomde.

Het gezin van Wersch-Horsmans heeft van 1855 tot 1865 "op g'n Trepjes" gewoond. In die tijd werden er zeven kinderen geboren. Het oudste van deze kinderen, geboren in 1856, was Hubertina van Wersch die in 1880 met Cornel Jöbses trouwde en de bouwers waren van het bekende café "Oad Zumpelveld" in 1895, het lokaal van de Heemkundevereniging.

In 1856 liet Pieter Joseph van Wersch, die al 66 jaar oud was, door notaris Batta in Kerkrade zijn testament maken. Volgens deze akte woonde hij toen weer in Simpelveld.

Alle vaste goederen (land, weide, boomgaard) waren getaxeerd. Zijn bezit werd in twee loten van ieder 4900 gulden verdeeld. Na zijn dood zouden de twee erfgenamen, namelijk zijn dochter Hubertina van Wersch-Franssen uit Frohnrath en zijn zoon Hubertus van Wersch de erfenis kunnen aanvaarden.

De grootte van het lot van deze laatste was ± 14 ha. De prijs per ha was ongeveer 350

gulden. Vandaag de dag is deze prijs 100 keer zo groot. We moeten echter niet vergeten dat de inkomsten van de mensen in 1856 veel lager waren dan heden ten dage.

Zo verdiende burgemeester Brand in 1855 nog geen *f* 100 per jaar. Hoofd der school, dhr. Smeets had *f* 200 per jaar. Een knecht verdiende, naast kost en inwoning, *f* 75 voor een heel jaar hard werken.

In 1858 had nog een belangrijke gebeurtenis plaats. De soldaten van het Keizerrijk onder Napoleon I (1804-1814) die de tocht naar Rusland hadden meegemaakt, werden onderscheiden met de "*St. Helena-orde*". Deze werd aan Pieter Joseph, als enige Simpelveldenaar, uitgereikt door burgemeester Brand. In heel Limburg werden 86 mannen onderscheiden.

Voor het aanvaarden van deze onderscheiding moest door het officiële Nederlandse gezag toestemming verleend worden.

De laatste jaren van zijn leven heeft Pieter Joseph van Wersch bij zijn dochter in Frohn-rath doorgebracht. Op 2 januari 1862 is hij overleden en in Kerkrade (Nulland) begraven. (Bidprentje nr. 6))

In 1865 verliet het echtpaar van Wersch-Horsmans het huis "op g'n Trepjes". Zij waren de laatste "van Wersch'en" die er gewoond hebben.

Tegenover de kerk hadden zij een nieuw pand gekocht waar een hotel-café-restaurant en een bakkerij geëxploiteerd werden. In het huis aan de kerk werden nog elf kinderen geboren, dus in totaal hadden zij achttien kinderen.

Door het vertrek van Hubert van Wersch en zijn gezin naar het huis aan de kerk kwamen de vorige bewoners, namelijk Hendrik Horbach en zijn gezin, weer terug op het oude nest, waar zij van 1848 tot 1854 reeds verbleven hadden. Het gezin was inmiddels uitgegroeid tot tien kinderen.

Hendrik Horbach toonde, toen hij weer enkele jaren in Simpelveld woonde, veel interesse voor de plaatselijke politiek. Jarenlang is hij lid van de gemeenteraad geweest.

Zeer interessant is in deze het feit dat drie kleinzoons van Theodoor van Wersch - oud-

burgemeester en bouwheer van 'op g'n Trepjes" - bijna 20 jaar lang het college van burgemeester en wethouders vormden.

Dat waren Louis van Wersch, burgemeester van 1875-1905, Harry Horbach (zoon van Anna Horbach-van Wersch) wethouder van 1884-1905 en Hubert van Wersch (mijn grootvader) wethouder van 1871-1899.

Het waren drie volle neven van elkaar. Waarschijnlijk heeft dit in geen enkele stad of dorp van Nederland ooit plaatsgevonden, een unicum voor ons land.

Toen Harry Horbach in 1905 overleed was zijn zoon Theodoor Johan Adolf zijn opvolger op de boerderij. Hij was op 23 juli 1849 "op g'n Trepjes" geboren. Op 1 februari 1888 was hij in de kerk van Simpelveld met Maria Catharina Hubertina Knols gehuwd. Zij waren dus de zesde generatie die op de hofstede zetelde.

Op 22 december 1888 werd hun enige zoon Johan Hendrik (Harie) geboren. In de loop van enkele jaren werden er nog twee dochters geboren, waarvan de jongste slechts twee jaar is geworden. Voor die tijd was het een heel klein gezin.

Harie Horbach bleef, evenals zijn voorgangers, het boerenbedrijf "op g'n Trepjes" trouw. In de jaren vóór de Eerste Wereldoorlog was meer dan een derde deel van de bevolking van Simpelveld in de landbouwsector werkzaam.

Harie, die voor de zevende generatie de verantwoordelijkheid voor het landbouwbedrijf had, was in 1918 met Maria Elisabeth Schultheis gehuwd, die geboren was op 1 april 1883, en op 20 december 1965 overleed in Simpelveld.

Dit huwelijk werd gezegend met drie dochters en twee zoons die allen in Simpelveld geboren zijn, namelijk:

Johanna Lucia, * 16 mei 1919,

Josephina Bertina, * 29 juli 1920,

Wilhelmus Charles, * 4 okt. 1921, + 2000,

Maria Augusta, * 23 juli 1923,

Antoon, * 20 sept. 1924, + 14 feb. 2000.

Deze laatste, in hart en ziel een echte landbouwer, nam het 20 ha grote boerenbedrijf van zijn ouders over.

Hij zal niet de laatste Horbach "op g'n Treppes" zijn maar allerwaarschijnlijkst wel de laatste *echte* landbouwer.

Vele jaren lang, waar anderen allang met pensioen waren gegaan, is hij tot aan zijn plotselinge dood zijn beroep trouw gebleven. De laatste jaren van zijn leven was het niet meer zijn werk maar zijn "hobby".

Hij was gehuwd met Theodora Hupperichs. Uit dat huwelijk werden drie kinderen geboren, namelijk:

Lieske, * 03 - 03 - 1955 (onderwijzeres)

Maria, * 20 - 02 - 1958 (gemeenteambtenaar)

Harry, * 06 - 03 - 1962 (landbouwingenieur)

Zij zijn de achtste generatie die op de boerderij "op g'n Treppes" gewoond en gewerkt hebben.

We zullen moeten afwachten wat de toekomst voor "op g'n Treppes" zal zijn.

Voor op- en aanmerkingen, aanvullingen en correcties houd ik me ten zeerste aanbevolen.

Bronnen:

Gemeentearchief Simpelveld.

Familiearchief M. Horbach

Familiearchief van Wersch

A. van Wersch: "800 Jaar van Wersch".

Mondelinge mededelingen.

Krantenartikelen uit het "Limburgs Dagblad" en "De Limburger".

NAJAARSACTIVITEITEN

Dinsdag 10 oktober, 20.00 uur:

ALGEMENE LEDENVERGADERING

na de pauze een lezing van onze vice-voorzitter
Frans Hamers over " 't Klutes"

Dinsdag 14 november, 20.00 uur:

een lezing van dr. Panhuysen getiteld:

"ZUID-LIMBURG ONDER DE VOET GELOPEN"

Dinsdag 12 december, 20 uur:

Lezing door dhr. Ed van den Ende met als titel:

"KERSTMIS"